

Komáromi Öregdiák

A komáromi magyar gimnázium BARÁTI KÖRÉNEK 19. hírlevele

2009. június

VI. évfolyam

2. szám

š › š ›

50

š › š ›

Aranymatúrások

1959–2009

„Én iskolám, köszönöm most
neked,
Hogy az eljött élet-csaták
között
Volt mindig hozzám víg
üzeneted.”

Ady Endre

Arany- és Vas Matúra emléklapot kaptak az 50, illetve 65 éve végzettek**Ötödik nagytalálkozónkat tartottuk**

Az aula már kissé szűknek bizonyult

Ötödik nagytalálkozóját tartotta 2009. június 6-án a komáromi öregdiákok baráti köre. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy az iskola díszterme immár kicsinek bizonyult az ünnepek és érdeklődők befogadására. A jelenlévők zsúfolásig megtöltötték az aulát, hogy részt vegyenek az Arany- és Vasmatúra emléklapok átadásán. Idén Aranymatúra oklevelet vehetett át a Pedagógiai Iskola, valamint az akkor 11 éves középiskolának nevezett gimnázium 1959-ben végzett két-két osztálya. Rajtuk kívül ketten a bencés gimnázium utolsó, 1944-ben végzett osztályából Vasmatúra emléklap átvételére voltak jogosultak, de sajnos, betegségük miatt nem tudtak jelen lenni ezen a meghatározó ünnepségen. Hatvan évvel ezelőtt, 1949-ben az alma mater a csehszlovák hatóságok intézkedései következtében már és még nem működött, tehát Gyémántmatúra emléklapokat ebben az évben nem tudunk kiosztani.

Hoffman Rózsa a „tápláló anyához” elzárándokolt „nemes, küzdő, szabadlelkű” egykori és mai diákokat köszöntve többek között elmondta, hogy kereszténydemokrata politikus társaival a mai napig mélységes bánattal, szégyenként élik meg a 2004. december 5-én történeteket.

Az idei nagytalálkozóra elzárándokolt egykori diákokat az iskola igazgatója, Andruskó Imre köszöntötte, majd dr. Bastrnák Ferenc, a baráti kör elnöke szólt az ünnepekhez. Köszöntötték az egybegyűlteket a rendezvény díszvendégei: Hoffman Rózsa, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatója, a magyar országgyűlés kereszténydemokrata frakciójának tagja, Szigeti László parlamenti képviselő, az MKP alelnöke, és Bastrnák Tibor, Komárom város polgármestere is. Az igazgató kérésére ők hárman adták át felváltva az emléklapokat a jubiláló öregdiákoknak.

Spátay Adrianna tanárnő bemutatja a szereplőket

A SZEGŐ csoport összeállítása a szerelemről szólt

Az emléklapok átadását már hagyományosan a mai diákok műsora előzte meg, amelynek összeállítója Spátay Adrianna tanárnő volt, aki felkészítő tanárként bemutatta a fellépőket: elsőként a Kazinczy-érmes Szabó Donáta mondott verset, aki eddig szinte minden évben győztese volt saját kategóriájában a Tompa Mihály vers- és prózamondó versenynek, első helyezette a Szép magyar beszéd versenynek, a Gimisz tagja. Másodikként az iskola frissen megalkult négytagú SZEGŐ csapata lépett színpadra. Tagjai: Jókai Ágnes, Kustján Orsolya, Kocskovics Péter és Szép Gergely. A Tompa Mihály vers- és prózamondó verseny lírai színpadok kategóriájában indultak, és ők lettek 1. helyezettek. Irodalmi összeállításuk a szerelemről szólt. Közülük Jókai Ágnes versmondóként és a kiejtési versenyek résztvevőjeként szintén számos dobogós hely birtokosa, ugyancsak Kazinczy-érmes. A műsor többi szereplője is bizonyította, hogy nagyon tehetségesek, muzikálisak, színpadi megjelenésük és beszédkultúrájuk hibátlan, a sikereket, elismeréseket joggal érdemelték ki.

Az emléklapok átvétele után az ünnepeltek emlékeztek diákeveikre, s mondtak köszönetet egykori iskolájuknak az itt szerzett tudásért, tartásért, a megtapasztalt emberségért. A Pedagógiai Iskola végzettjei nevében Svecné Vörös Ilona köszöntö meg, hogy az alma mater emlékeztetése tette ezt a napot. Az ugyancsak ünneplő Stirber Lajos a Gaudium vegyeskar fellépését vezényelte a közönség nagy tetszését váltva ki, majd Galán Géza szólt, emlékeztetve arra, hogy nekünk az anyanyelvünk a hazánk, s kötelességünk továbbadni mindazt, amire itt tanítottak és neveltek bennünket.

A nagytalálkozó keretében újabb tanterem kapott nevet. Ezúttal a komáromi születésű Fehér Damáz bencés tanár

Slančíkné Bognár Zsuzsa és Jakabné Szabó Erzsike
munka közben

nevét kapta egy tantermünk. Fehér Damáz iskolánkban érettségizett 1931-ben, később régi vágya szerint tanára volt az intézménynek a legnehezebb, utolsó bencés években.

A nagytalálkozó alkalmából tagjaink száma ismét újabakkal gyarapodott. Egyúttal a régiek közül is sokan most rendezték tagdíjukat, így Jakabné Szabó Erzsike és Slančíkné Bognár Zsuzsa szokás szerint most is szorgalmasan végigdolgozta a délelőttöt. Köszönjük.

A szép ünnepség után a jubiláló osztályok az érettségi találkozó szokásos programjai szerint folytatták a napot, de a többi résztvevő is talált módot arra, hogy az egy-egy osztályból összegyűltek egy kávé vagy egy pohár ital mellett elbeszélgessenek egymással.

-thg-

Dr. Fehér Damáz életútja

Dr. Fehér János Damáz 1913. január 6-án született Révkomáromban. Édesapja vendéglős volt a Eötvös utcában. Szülei vallásos nevelésben részesítették. Ezekre az évekre Damáz atya így emlékezett: „Nagyon szerettem ministrálni, szolgálni az oltárnál, és ott érett bennem a hivatás.”

Középiskolai tanulmányait a révkomáromi Szent Benedek-rendi katolikus gimnáziumban kezdte az 1923–24-es tanévben, itt érettségizett 1931-ben. Gimnáziumi éveiről így vall: „A bencés rendbe kíváncsi voltam, volt néhány bencés atya, akiknek példája vonzott: Hajdú Lukács, Bíró Lucián, Pataky Maurus... Egész iskolai környezetünk nagyon vallásos volt. Hetente volt szentmise a gimnázium dísztermében. A szentmiséket mélyen át tudtuk élni, ami lelkileg emelt bennünket.”

1931. augusztus 6-án öltötte magára a bencés szerzetesi ruhát Pannonhalmán, majd 1936. június 27-én áldozópappá szentelték. Első szentmiséjét 1936. július 12-én mutatta be a Szent András-templomban.

Még ugyanebben az évben a prágai Károly Egyetem Hittudományi Karán átvehette teológiai diplomáját, majd doktori disszertációját Budapesten a Pázmány Péter Egyetemen védte meg 1942-ben. Közben 1936-ban teljesült régi álma: kinevezik szülővárosa, Révkomárom Szent Benedek-rendi Gimnáziumának tanárává, és itt tanít 1939 júniusáig, majd 1942-től 1946-ig. A közbülső években hitoktató volt Zalaapátiban, Celldömölkön és Pápán. Utána visszatér a komáromi gimnáziumba, ahol tovább oktatja a fiatalságot a hit elmélyítésére. Ezt a munkát a második világháború borzalmai gátolják meg, illetve szakítják félbe.

Egy újságíró arról faggatta évek múltán Damáz atyát, hogy milyen tekintélye volt az iskolának, milyen vonzerő volt a régióban a tanulmánygyókö számára? A válasz így hangzott: „Az utolsó években hétszáz tanulómk volt, kétszáz lány, a többi fiúnövendék. A fiatalság nevelésével törődtünk, a tanítás mellett a lelküket is próbáltuk erősíteni, felemelni. Húsvét után, főképp pünkösd idején, az iskolaév végéig minden reggel szentmisét tartottunk, s nyolc órákor kezdtük a tanítást. Az iskola cserkészcsapata is szépen működött, s minden nyáron 80-100 gyereket nyaraltattunk. Lelki gyakorlatokat tartottunk, előkészítettük őket a karácsonyra, nagybőjti időben pedig szentgyónásra, szentáldozásra.”

A második világháború idején, amikor szünetelt a tanítás az állandó bombázások miatt, a komáromi bencés kolostor megnyitotta kapuit, s a város lakosai rendelkezésére bocsátotta a kolostor alatt húzódó, biztonságot nyújtó hatalmas pincéjét, ahol 250–300 ember vészelte át a háború borzalmait. A bencések nemcsak viszonylagos biztonságot, hanem folyamatosan lelki segítséget is nyújtottak az ott tartózkodóknak.

Hétfői összejöveteleink krónikája

A szokásos hétfői összejövetel, amelyeket a Baráti Kör elnöke, dr. Bastrnák Ferenc vezetett, továbbra is rendszerezések voltak.

A megbeszélések fő témája a Baráti Körön belüli „polgári társulás” megalapítása volt. Ennek szükségességét a Baráti Kör pénzével való gazdálkodással kapcsolatos gondok indokolják. Az eddigi módszer, mely szerint a Baráti Kör pénzét a Selye Gimnázium Király Püspök Alapítványa fogadta be, nem alkalmazható, mert a gyakorlatban a Baráti Kör a saját pénzét nem használhatja saját kiadásaira. Mindössze arra van (erkölcsi) joga, hogy – mint azt alapszabálya céljai közt megjelölte – anyagilag is támogassa az alma matert és annak diákjait. A Baráti Kör áprilisi hétfői összejövetelének résztvevői megszavazták, hogy az idén érettségizők közül 4 diák további tanulmányainak beindulását 100–100 euróval segíti, és minden érettségizőt könyvjutalommal részesít: Kölcsey Ferenc Parainesis – Intellem c. művével. A könyvadományozás ötlete és a könyv beszerzése Oláh György érdeme.

A polgári társulás alapszabályának kidolgozását dr. Keszegh Margit vállalta; gazdasági ügyekben Vanin Éva, a Selye gimnázium könyvelője adott hasznos tanácsokat, a társulás megszervezését dr. Bastrnák Ferenc vállalta magára. Munkájukért mindhármuknak köszönet jár.

A májusi hétfői összejövetel az 5. nagytalálkozó megszervezésével foglalkozott.

Stirber Lajos

A háború után, amikor bezárták a komáromi magyar gimnáziumot, a bencések, bár nem hivatalosan, a rendházban folytatták a magyar tanulók oktatását.

Közben, 1947-ben a Beneš-dekrétumok alapján megkezdődik a magyarok deportálása Csehszlovákiába és kitelepítése Magyarországra, megfosztva őket vagyonuktól és emberi méltóságuktól. Damáz atya is megjárta a szlovákiai magyar katolikus papok kálváriáját. Járt a magyarlakta területeket, és lelki gyakorlatokkal erősítette az embereket, gyógyította a lelkek sebeit. Majd Csehszlovákiába ment, és felkereste a deportált magyarokat, hogy vigaszt és reményt vigyen a meggyötört szívekbe. Május 27-én múlt hatvan éve, hogy az éj leple alatt, titokban elhurcolták Komáromból a bencés atyákat Znióvárjára, s később innen helyezték őket szlovák plébániákra. Damáz atya is így került plébánosnak Pribócra, majd Szlovákprónára, Magasmajtényba, Vághosszúfalura, Királyrévre, Deákiba, Negyedre, végül Izsára.

Az újjászerveződő Komáromi Bencesház első házfőnökeként jön haza 1990-ben.

1993-ban nyolcvanévesen nyugalomba vonul. 1996-ban gyémántmiséje alkalmából még megéli hívei hűségének tanúbizonyságát, amikor július 12-én a komáromi Szent András-templom zsúfolásig megtelt: padjaiban Szlovákia falvaiból érkező hívek szorongtak, és az orgona hangjai mellett megszólalt a hálaének azért az atyáért, aki fáradtságot nem ismerve hatvan éven keresztül hirdette az evangéliumot, és már megtört testtel ugyan, de rendíthetetlen hittel vitte Jézus üzenetét.

Utolsó két évét Pannonhalmán tölti. Halála után megtért szülővárosába, Révkomáromba, ahol a bencések kriptájában rendtársai mellett helyezték örök nyugalomra.

Mgr. Klokner Anna

Tizenegyéves Középiskola

1958/59

Pedagógiai Iskola

XI.A osztály
Osztályfőnök:
Kocsis Imre

Bartanusz István
Bastrnák Györgyi
Bíró Tibor
Boross Kálmán
Bóna Nándor
Cibulka Elemér
Csivre Ilona
Fitzel László
Földes Ferenc
Galán Géza
Hegedűs István
Hranyó Mihály
Király Klára
Kossár Ilona
Köles Vince
Kurucz Teréz
Nagy Elvira
Nagy Kázmér
Nagy Péter
Nagy Sándor
Panyi Ferenc
Papp József
Pusztay Zoltán
Stirber Lajos
Szabó Zsuzsanna

Szakál István
Terdy György
Török Benedek
Varga Sándor

Elhunytak:
Balogh Géza
Dobó István
Fister Lajos
Kubik Ferenc
Lajos György
Mészáros József
Nagy Éva
Váli Endre

XI.B osztály
Osztályfőnök:
Sztollár István

Ács Ilona
Árva Ilona
Bajcsi Aurélia
Bitter Irén
Czibor Erzsébet
Czafik Mária
Csóka Mária
Fekete Éva
Füssy Emma
Hegy Erzsébet
Hozman Márta

Kelemen Rozália
Kollár Mária
Koczkás Zsuzsanna
Lakos Mária
Lelkes Irén
Madarász Gizella
Mátis Erzsébet
Molnár Katalin
Nagy Elvira
Nagy Erzsébet
Nagy Erzsébet
Nagy Mária
Németh Gabriella
Névery Stefánia
Palánkay Margit
Patasty Piroska
Péter Ágota
Reicher Erzsébet
Szalai Mária
Szőke Mónika
Tóth Teréz
Végh Zsuzsanna
Vincze Malvin

Elhunytak:
Csúthy Erzsébet
Fitzel Viola
Szabó Teréz

III.A osztály
Osztályfőnök:
Horváth Istvánné

Albert Valéria
Ábrahám Éva
Bazsó Júlia
Borsányi Mária
Busánczky Irén
Gányovics Teréz
Harsányi Zsuzsanna
Kacz Erzsébet
Klimo Márta
Kolocsics Ilona
Laczkó Magdolna
Marosi Ilona
Mészáros Ilona
Mihály Mária
Nagy Éva
Németh Terézia
Somogyi Mária
Stevula Mária
Szabó Irén
Szajkó Erzsébet
Terebessy Aranka
Thúróczy Márta
Vitrovszky Júlia
Zelinka Margit

Elhunytak:
Dosztál Ilona
Futó Erzsébet
Koszttyu Júlia
Kozmér Edit
Markacz Irén
Szénási Magda
Teknős Magdolna
Vaszily Ilona

III.B osztály
Osztályfőnök:
Szénássy Zoltán

Bodó Anna
Borka Irma
Czibor Erzsébet
Csaplár Valéria
Csémi Teréz
Földes Magda
Füri Erzsébet
Jánossy Katalin
Kiss Gizella
Kürthy Veronika
Klimo Gabriella
Maczkó Júlia

Miskó Irén
Nagy Erzsébet
Nagy Judit
Németh Ilona
Pázmány Izabella
Rucz Éva
Sörös Éva
Stifter Mária
Szabó Erzsébet
Takács Mária
Téglás Irma
Tomanovics Ilona
Végh Éva
Vörös Ilona
Vörös Eleonóra
Zsigó Irén
Svejcser Eszter –
externista

Elhunytak:
Farkas Orsolya
Katona Emília
Méhes Katalin
Szabó Margit

Fáklyavivőink

39 évig tanított és nevelt Oláh Imre a komáromi magyar gimnáziumban

– 1950-ben találkoztunk először osztálytársként az újra megnyílt komáromi magyar gimnáziumban. Akkor úgy tűnt fel, hogy te vagy köztünk a legkomolyabb, a legtapasztaltabb, a „szinte már felnőtt”. Bár addig már mi is sok megpróbáltatáson mentünk keresztül, örömről, hogy szülőföldünkön újból magyar iskolába járhatunk, sokkal vidámabbak és gyerekesebbek voltunk. Egymásról akkor még nem sokat tudtunk. A te életed hogy alakult 1950-ig?

– 1931. augusztus 10-én születtem iparoscsaládban Komáromszentpéteren. Négyen voltunk testvérek, én voltam a legidősebb, majd Gyuri és Miklós öcsém s Teri húgunk következett. Elemi után Érsekújváron kezdtem; kerékpárral jártam be naponként.

A város bombázását az iskola pincéjében éltem át. Mire feljöttünk, minden romokban hevert; 600 halott volt. A tanítás is megszűnt. Ekkor már Komáromot is bombázták...; a borzalmakat a saját bőrünkön tapasztaltuk. A háború befejeződése sem hozott szabadulást. Magyarországot újból feldarabolták, a Felvidék ismét Csehszlovákiához került. Itt a magyar iskolákat bezárták. Aki tanulni akart, választhatott: vagy szlovák iskolába ment, vagy átszökött Magyarországra. Én – mint közülünk sokan – 1947-ben az izsai és a dunamocsi halászház segítségével jutottam át a Dunán. Szünidőre sem volt könnyű hazajutni. A következő évben – akkor már megkezdődött a kitelepítés, amelyet galádul lakosságcsere-nek neveztek – egy kitelepített gazdának a vagonjában, unokatestvéreimmel széna közé bújva jutottunk át. Először Eleken polgáriba, majd Szegeden, az 1949/50-es tanévben meg Makón jártam kereskedelmi középiskolába. Kollégiumban laktam. De mi, felvidékiek csak akkor kaptunk ingyenes ellátást, ha kitűnő lett a bizonyítványunk. Hát... igyekeztem, igyekeztünk. Köszönet érte! Hasznunkra vált. Ekkor már anyai nagyanymat Medgyesegyházára telepítették Gúta mellől. Nem volt hajlandó „reszlovakizálni”. Özvegy nagyanym kemény asszony volt, túlélte, hogy el kellett hagynia szülőföldjét; s ha mi, rokon gyerekek meglátogattuk, még ő tartotta bennünk a lelket. Sokat tanultunk tőle. 1950-ben hazajöttünk nyári szünidőre, akkor még nem tudtuk, hogy itt megnyílnak a magyar iskolák.

– Az elmondottak után érthető, hogy te korán megkomolyodtál, s mi, az osztálytársaid már érett egyéniségként ismertünk meg. 1950-ben a komáromi volt az első, – s ha jól emlékszem, egy évig az egyetlen – magyar nyelvű gimnázium. Messziről és különböző iskolákból kerültünk ide: magyarországiakból, sőt szlovák középiskolákból is léptek át közénk, s volt, aki több év kihagyása után csatlakozott hozzánk. A felettünk járó érettségi előtt állók között akadt tanuló, aki idősebb volt, mint némelyik fiatal tanárunk. Mi a harmadik évfolyamba kerültünk.

– Igen, mert akkor négy gimnáziumi osztály nyílt, csak felső tagozat. Ezért lettünk mi harmadikosok, s nem hetedikesek. Az újból megnyíló gimnázium kezdetben sok nehézséggel küzdött; a bencés tanárokat elűldözték, a régi civil tanárokat kitelepítették. Ekkor kezdett tanítani Szakál Imre mérnök, dr. Domonkos Géza, dr. Turczel Lajos és dr. Miklós Elemér (jogászok), a frissen végzett Czókoly Béla és Horváth József.

– Az 55 éves érettségi találkozónkon megállapítottuk, hogy mi egymástól is sokat tanultunk. A különböző iskolákból mindenki hozott magával valamit: tapasztalatot, tudást s magyarságunkhoz való ragaszkodást is. Ha jól emlékszem, te egy kis késéssel kerültél közénk.

– Én is beiratkoztam a gimnázium harmadik osztályába, de mert akkor már olyan volt a káderpolitika, hogy az iparos édesapám nem számított „munkáskádernak”, meg kellett szakítanom a tanulást, és a hajógyárba jelentkeztem hegesztőnek. Egy év múlva a mesteremtől olyan jó kádervéleményt kaptam, hogy már munkásként kerültem vissza a gimnázium padjaiba. 1952. június 18-án aztán veletek együtt le is érettségiztem.

– S hogy szeretted meg a matematikát?

– Czókoly Béla tanár úr elég hamar felismerte, hogy engem érdekel a matematika és a fizika. Foglalkozott velem, én meg kedveltem az igényes, bonyolultabb példákat. Így aztán érettségi után beiratkoztam a Pozsonyi Pedagógiai Főiskola matematika–fizika szakára. De akkor még a három fiatalabb testvérem is tanult (itt jegyzem meg, hogy négyünk közül hárman pedagógusok lettünk), s a szüleim – az akkori körülmények miatt – a nappali tagozattal járó kiadásokat nem tudták fedezni, ezért én levelező tagozaton végeztem: a matematika és fizika szakon középiskolai tanári diplomát szereztem magyar nyelven.

– S rögtön a komáromi gimnáziumba kerültél?

– Gimnáziumba?! 1953-ban már tizenegy éves iskolának nevezték. 1959-től 60-ig tizenkét éves iskola, 1962 és 1967 között általános műveltséget nyújtó középiskola, 1967 és 1973 közt általános középiskola volt, majd 1995-ig magyar nyelvű gimnázium s napjainkig Selye János Gimnázium lett a becsületesebb neve. 1953-ban még pedagógushíány volt. Az igazgató az alapfokon kínált fel nekem tanári állást. Örömmel fogadtam, de sokáig nem örülhettem, mert be kellett vonulnom kötelező katonai szolgálatra. El is utaztam, de Brünnben olyan szerencsétlenül léptem le a vonatról, hogy kiugrott a térdem. Három hónapig gyógykezelték a katonakórházban,

utána pedig felmentettek a katonai szolgálat alól. Visszamehettem tanítani. Sajnos, újabb tragédia ért: édesapám 57 évesen agyvérzést kapott. 17 évig élt még félig megbénultan.

– *Hát... neked sem volt könnyű fiatalságod.*

– Édesanyám tartotta össze a családot sok szeretettel, s mi, testvérek is segítettük, segítjük egymást a mai napig.

– *A bőbeszédűség, tudom, nem természeted, s nem szeretsz magadról beszélni, ezért kollégáidat, tanítványaidat is kifagattam: elismerten jó tanár lettél, Czókoly Béla tanár úrral ti teremtetétek meg Komáromban a matematika és a fizika színvonalas oktatását.*

– A matematikai olimpiákat 1953-ban indították el. A gimnáziumban Czókoly Béla kezdte el a felkészítést, én '57-ben kapcsolódtam be a munkába. A feleségem, aki szintén matematikát és fizikát tanított, 1958-ban; az akkor induló fizikai olimpiákra készítette fel a diákjait. Én azután egyszerre kapcsoltam be diákjaimat mindkét versenybe.

– *Az iskolai évkönyvekből tudom, hogy diákjaitok nemzetközi megméretéseikig jutottak el, és értékes érmeket, helyezéseket szereztek. Gyuri öcséd is az iskolába került matematikatanárként, ma már ő is nyugdíjas, de akkoriban ő vette át tőletek a stafétabotot. Feleségeddel együtt ő is kiváló társatok lett.*

– Domonkos Iczukával 1958 karácsonyán kötöttünk házasságot. Bizony – már 51 éve lesz. Bár gyermekünk nem született, elmondhatom, hogy kiegyensúlyozott, békés házasságban élünk; egymást segítve mindenben. Munkánkban előnyünkre vált, hogy feleségem szülei velünk éltek. Anyósom vezette a háztartást, így mi mind a ketten az iskolának szentelhettük az időnket és az energiánkat. Nyugdíjazásunkig egy helyen tanítottunk. S még most is tesszük, ami tőlünk telik.

– *Mind a ketten tevékeny tagjai vagytok az „Öregdiák” baráti társaságnak, tudom, hogy te méhészkedsz, horgászol, jól bánsz a számítógéppel, fényképezel, gyűjtöd az értékes írásokat, segítesz mindenkinek, aki hozzád fordul. Volt tanítványaiddal is gyakran találkozom nálatok, sok szeretettel, megbecsüléssel vesznek körül benneteket. Tőlük hallottam, hogy március 15-én és október 6-án mindig ünneplőbe öltözve mentél tanítani, és nagyon szereted a szép népdalokat, verseket. Máig emlegetik a közös kirándulásokat, a gulyásfőzést, a tábornász melletti beszélgetéseket. Arra is emlékeznek, hogy a matekórát egy-egy népdal eléneklésével kezdték...*

– Igen, mindjárt oldódott a feszültség, jobb kedvvel kezdtünk a

komoly munkához. Mindig az volt az elvünk: a tehetségnek nem szabad elkallódnia. Szívesen foglalkozunk azokkal, akik igénylik a segítséget. A feleségem még ma is aktívan tevékenykedik a közéletben: tagja a városi önkormányzat szociális bizottságának, a komáromi református egyház (első női) kurátora, elnöke a protestáns nőegyletnek, könyvecskéje jelent meg a komáromi magyar gimnáziumról...

– *Magadról is – a te eredményeidről is – mondhatnál valamit. De ismerem a szerénységedet, inkább a feleségedet, Icát kérdezem!*

– Van mit mondanom: 25 év alatt nagyon sok versenyzőt készített fel különböző versenyekre – ez országos viszonylatban is kimagasló teljesítmény. Tanárkodása idején olyan osztálya is volt, amelyben 30 diákból 28-an szereztek diplomát. A Szarka testvérek: János és Imre atomfizikusok és egyetemi tanárok lettek. Pallag János (ma gépészmérnök) ért el legtöbb sikert az olimpiákon. Tanítványai közül Szabó Endre fizika szakos, Keszezh István matematika szakos tanára lett a Selye János Gimnáziumnak. Mind a ketten olimpiákra készítik fel a diákjait, s kiváló eredményeket érnek el.

– *Azt is tőled kérdezem meg: a Czabán Samu-díjon kívül még milyen elismerésben részesült a párod?*

– Több elismerő oklevelet és köszönőlevelet kapott. 1968-ban a pedagógusnapon, 1974-ben a Szlovák Iskolaügyi Minisztériumtól a fizikai olimpia elindításának 15. évfordulóján, majd 1979-ben szintén a versenyek 20. évfordulója alkalmából, 1993-ban a nyugdíjba vonulása után két évvel a város polgármestertől kapott polgármesteri díjat 39 éves pedagógiai munkája elismeréséül. De legbüszkébb a Czabán Samu-díjra. Ez a legnagyobb pedagógiai elismerés, amelyet felvidéki magyar tanár kaphat. 1998-ban vehette át Rozsnyón a szlovákiai magyar pedagógusok IV. országos találkozóján a Czabán Samuról elnevezett napokon. S szokássá vált, hogy a díjazott a következő évben beszédet mond a Czabán Samu-szobornál.

– *Imre, kérlek, emlékszel még a beszédedre?*

– A lényegére igen. Czabán Samu (1878–1942), a kiváló pedagógus nemcsak néptanító volt, hanem lapszerkesztő, fáradhatatlan kultúrpolitikus is, aki teljes erejével arra törekedett, hogy a kisebbségben élő bármilyen nemzetiségű – német, román, lengyel, ruszin, magyar vagy szlovák – önön kultúráját saját anyanyelvén sajátítsa el.

– *S arra nem emlékszel, mivel zártad a beszéded?*

– Arra pontosan emlékszem: kétezer évvel ezelőtt a „legnagyobb tanítómester” a Bibliában így fogalmazta meg küldetésünket: „Ti vagytok a világ világossága. Gyertyát pedig azért gyújtanak, hogy a gyertyatartóba tegyék és világítsanak mindazoknak, akik a házban vannak.” Így világítotok ti is, felvidéki magyar pedagógusok, nemcsak az ifjúság, hanem mindannyiunk javára, boldogulására, szellemi és erkölcsi növekedésére. Ez fennmaradásunk egyik biztos záloga. Szívvel kívánom, adassék nektek ehhez képesség, erő és bátorság.

– *Imre, köszönöm mindkettőtöknek nemcsak a beszélgetést, hanem ezt a mindnyájunk számára megszívlelendő, útmutató jó tanácsot is. Kívánunk jó egészséget az elkövetkező, hasznosan eltöltött évekhez.*

Jakabné Lelkes Ilona

Kustyán Ilona Pedagógus Életpálya Díjat kapott

Ez évben iskolánk igazgatóhelyettese, Kustyán Ilona kapta a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének Pedagógus Életpálya Díját.

Felsőfokú tanulmányait a pozsonyi Comenius Egyetemen végezte: 1974-ben szerzett magyar–latin szakos tanári diplomát. A gimnáziumban 1981 óta tanít napjainkig magyar nyelvet és irodalmat, valamint latin nyelvet. Tizenkét éven keresztül vezette a magyar nyelvet és irodalmat tanítók munkaközösségét. Közben 1984–89 között az Oktatásügyi Minisztérium és az Állami Pedagógiai Intézet kinevezése alapján a magyar nyelv és irodalom országos tantárgybizottságának tagja. Az Állami Pedagógiai Intézet megbízásából 1984-től felkérték az új irodalom- és nyelvtantervek véleményezésére, majd a Nyugat-szlovákiai Kerületi Módszertani Központ külső munkatársaként módszertani napok szervezésében, feladatlapok, tesztek kidolgozásában is részt vett. 1992-től a Szép magyar beszéd verseny kerületi fordulójának szervezésében is vezető szerepet vállalt.

A gimnáziumnak 1986–91 között, majd 2001-től napjainkig igazgatóhelyettese; e minőségében a sokrétű oktató-

munka koordinátora, eredményes pályázatokért, érettségik szervezéséért felelős.

Tanári működése alatt országos győzelmet elérő diákok sokaságát készítette fel szavaló- és prózamondó versenyekre. Tanítványa két ízben győzött a Szép magyar beszéd országos versenyén, az Implom József helyesírási versenyen további két diákja végzett az élemeznyben. 1999-ben az Édes anyanyelvünk verseny országos döntőjén a határon túli felkészítő tanárok legeredményesebbikének járó díjban részesült.

Előbb a Calvin János Teológiai Akadémián, majd megalakulása óta a Selye János Egyetem Református Teológiai Karán is tanít latin nyelvet.

Alapító tagja a 2000-ben újraindított komáromi Jókai Közművelődési Egyesületnek, melynek 2000–2004 között vezetőségi munkájában is részt vállalt.

A pedagóguspálya szolgálatában kifejtett tevékenységét – mindenki által tapasztalhatóan – a személyes magatartás és a hivatásgyakorlás egysége jellemzi. Olyan tanár ő, aki hisz a pedagógia fontos társadalmi szerepében: a rideg világban is megtalálja a szépséget, és ezt következetesen – hittel – adja tovább az arra fogékony ifjúságnak. Tárgyszerűen, szép stílusban készíti pedagógiai alkotótevékenységének és publikációinak termékeit.

(Az SZMPSZ XV. Országos Találkozóján, 2009. március 28-án Rozsnyón elhangzott, **Fónad Ilona és Kalácska József** által összeállított laudáció nyomán.)

Szenácssy Edit kitüntetései

A komáromi Selye János Gimnázium német szakos tanára, Szenácssy Edit nemrég 2 kitüntetésben is részesült: egyrészt a Nyitra megyei önkormányzat, másrészt pedig a megyei tanügyi hivatal tisztelte meg munkájának eredményeiért. Az elismeréseket nem alaptalanul kapta, hiszen az általa felkészített diák nyerte a 2007/2008-as tanévben az országos német nyelvi olimpiát, majd 2008 júliusában ugyanő képviselte iskolánkat, valamint Szlovákiát is a nemzetközi német nyelvi olimpián Drezdában. Szenácssy Edit magas szintű szakmai munkájának elismerését jelentette az a tény, hogy a nemzetközi versenyen a háromtagú szlovákiai diákcsoport vezetésével is őt bízták meg. Nem sokkal később egyéves németországi továbbképzésen vett részt, melynek eredményeképpen valószínűleg még az eddigieknél is eredményesebben végzi munkáját. Az elmúlt években jelentős részt vállalt a diákjaink számára is elérhetővé vált „DSD” (Deutsche Sprachdiplom) megszerzésével kapcsolatos feladatok elvégzéséből is.

A tanárnő további munkájához iskolánk diákjainak nevében is sok sikert kívánunk.

Műhely

A komáromi magyar gimnázium a zenére és zenével nevelés tükrében

„...semmi sem hatol be olyan mélyen a lélekbe, mint a ritmus és a dallam, megragadja, felékesíti és megneemesíti a lelket.”

(Platon)

Kodály Zoltán bizonyára az idézetek ismeretében írta 1929-ben a következőket: „Ha belenézünk a tantervekbe, látjuk: alkotóik messze jártak a nevelés görög eszményétől, amely a zenének központi helyet juttatott.” Vajon milyen véleménnyel lenne a Tanár úr ma? Állítólag egy alkalommal Kodály Tanár úrnak egy ilyen kérése is volt: „A gyerekeknek ne engemet, hanem a »zenét« tanítsatok!” Annak

ellenére, hogy a zenére és zenével nevelés korunkban valóban az ún. műközpontúság elvét követi – célja nem a zenetörténet és a zeneszerzők életének tanítása, hanem a zeneművek mennél tudatosabb megközelítése, megismertetése által azok megszerettetése – a gyakorlatban, az iskolai zenei nevelés óráin azért ma is szó esik az ismertetésre kerülő zenemű szerzőjéről, életéről és munkásságáról. Jómagam a Kodály-művek hallgattatása során a tanulókkal mindig meghallgattam a Mátyás János szerkesztette és rendezte *Kodály Zoltán* című hanglemezeiről – amelyen a mester beszél művészetéről, tudományról, nevelésről – a következő

kis visszaemlékezést: „Első gyűjtésemből 15 dal kilencszázötben jelent meg az Etnográfiában. Erre lett figyelmes Bartók, akkor kezdett érdeklődni a gyűjtés módja iránt. Ekkor ismertem meg Vikárral*. Vikár tehát tévedett, mikor azt írta, hogy Bartókot előbb is ismerte. Nem is csoda, mert az akkori magyarok zenei érdeklődését jellemzi, hogy kettőnkét gyakran összetévesztettek, sőt egy személynek gondoltak. Mikor Bartók kisebbik fia a 30-as években a Sárospataki Kollégiumba került, társai azt kérdezték tőle: »Te annak a Bartók-Kodálynak a fia vagy?« Természetesen a hallottakhoz mindig hozzáfűztem óhajomat: de jó lenne, ha ti már sokkal tájékozottabbakká válnátok.”

Bár az idézett kis történet óta sok víz folyt le a vén Dunán, sajnálattal azt tapasztalom: a „zenei tájékozottság” terén bizony nem sok minden változott. De hogy is változhatna, ha az iskolai nevelési rendszerünk „olyan, amilyen”! A mai iskola nevelési rendszerében zenei nevelés tulajdonképpen csak az alapiskolában van, mindössze heti 1 tanóra évfolyamonként, és az ún. kisgimnáziumok 1. és 2. osztályában, szintén heti 1 tanóra. A művészetek száműzése (közép)iskoláinkból és az általuk való nevelés lehetőségének minimálisra csökkentése a 2. világháború után kezdődött. Jól emlékszem, gyermekként mily lelkesen fújtuk az iskolában: „A béketábor legyőzhetetlen, a béke útja biztos út, / Ha összetartunk rendületlen, legyőzzük végleg a háborút.” Annak érdekében, hogy (egy) újabb háború esetén – amelynek veszélye a „béketábor” megszületése óta fenyegette a világot – a béketábor legyőzhetetlen legyen, az akkori politika – háttérbe szorítva a művészeteket, az érzelmi nevelést – a tudományos-technikai ismeretek elsajátíttatására helyezte a fő hangsúlyt; az egész tanügyet technokrata szemléletre kényszerítette. Bizonyára még sokan vannak, akik emlékeznek arra: (az ún. felsőbb szervek szemében) az volt a jó szocialista pedagógus, aki minél több fiút tudott rábírní, hogy az alapiskola befejezése után katona vagy bányász legyen, és minél több lánynál tudta elérni, hogy technikai irányzatú középiskolában folytassa tanulmányait, hogy majd szükség esetén a nők (a hátszágban maradvá) szakavatottan tudják ellátni a rájuk háruló „harci feladatokat”. Innen ered az iskolai tantárgy-diszkrimináció, a tantárgysovinizmus, de az értelmiség nagyobb hányadának máig tartó szakbarbarizmusa is; kultúra iránti igényének hiánya. Bár a „béketábor” már rég megszűnt, iskolarendszerünkben (nevelési rendszerünket tekintve) semmi sem változott! A gyermekközpontú, jellem- és emberformáló (a művészetekkel is) nevelő iskola helyett továbbra is dül a lélekölő, teljesítményközpontú okító iskola. Hadd idézzem ismét Kodály Zoltánnak szerintem, sajnos, ma is érvényes (1929-ben) megfogalmazott megállapítását: „Az így nevelt gyermek (...) a nemesebb zenéről azt tudja: az valami fejtörő penzum, és »botfűlű vagyok« kiáltással messze fut előle. (...) Innen van, hogy még magasabb műveltségű köreinkben is gyakran kínosan kiütözközik a zenei tájékozatlanság.” Szerintem itt van a kutya elásva, itt zárul a bűvös kör. Hiszen a mai tanügyet irányítók is a technokrata szellemiségű iskoláinkban nevelkedtek, így (részben saját hibájukon kívüli) zenei tájékozatlanságuk következtében – tisztelet a kivételnek – a kultúra, a nemesebb zene iránti igényük hiányában nem érzékelik a mielőbbi változtatás szükségességét. Ideje lenne már felébredni!

A pedagógia szerte a nagyvilágban a következő kérdésre keresi a választ: mivel alapozható meg a sikeres életút? A korszerű pedagógia az agy kutatás eredményeire épít,

miszerint: az érzelmi intelligencia mindennapi sikereink elérésében sokkal fontosabb szerepet játszhat az IQ-nál. Ezzel kapcsolatosan Uzseliné Pécsi Rita, a korszerű magyar zenepedagógia egyik vezéregyénisége így fogalmaz: „A végleges megoldást nem a tudás halmozása – de nem is annak mellőzése! –, sokkal inkább az érzelmi intelligencia fejlesztéséhez kapcsolt naprakész, mobilizálható tudás teremtheti meg. Ennek egyik fontos eszköze a művészeti nevelés, kiemelten a zene.” Ezek tudatában kellene korszerűsíteni nevelési rendszerünket, felkészíteni a pedagógusokat és felvilágosítani a közvéleményt.

Visszatérve az írásom címében jelölt témához: azért érzem szükségét a vele való foglalkozásnak, mert (tapasztalatból tudom) mind a pedagógustársadalomban, mind a közvéleményben az idők folyamán természetessé vált a máig tartó állapot: a vaskalapos oktató iskola; az ahhoz való szinte már rögeszmés ragaszkodás. És oly keveset hallani arról, hogy a világ nem mindig volt annyira barbár, mint most. Értelmiségi körökben is hitetlenkedve néznek, ha például arról esik szó, hogy a Komáromi Magyar Gimnáziumban az I. Csehszlovák Köztársaság idején a 120 tagú vegyeskar, a 25-30 tagú szimfonikus zenekar mellett nem is egy ún. szalonzenekar, sőt cigányzenekar is működött; vagyis hogy az intézményben milyen gazdag zenei élet folyt.

Több mint 1000 éve annak, hogy a bencés szerzetesek Szent Márton-hegyi kolostorában, Pannonhalmán elkezdődött az oktatás, megvetették az első magyar iskola alapjait. Iskolahálózatunk a magyarság kereszténnyé válásával, az európai mintára szerveződő egyházhoz kapcsolódva épült ki. „1235-ben Magyarországon már 20 férfi és 2 női rendház, azaz kolostor működött, nem egy közülük a mai Szlovákia területén. A püspökségek mellett létrejöttek a székeskáptalanok (papi tanácsadó testületek), amelyek iskolákat is működtettek. A káptalani iskolák az idő folyamán fontos művelődési intézményekké váltak.” A tanító szerzetesrendek és a falusi plébániák iskoláiban kezdetben főként klerikális képzés folyt, de már a 14. és 15. században, fokozatosan egyre több világi elemet és ún. praktikus tudományt építettek be a növekvő számú, a már világi pályákra is készülő ifjúság oktatásába. A tanítás, mint akkoriban egész Európában, nálunk is latinul folyt. „A káptalani iskolákban ugyanazokat a tantárgyakat, helyesebben elméleti rendszereket tanították, mint a Római Birodalomban, vagyis a hét szabad művészetet: grammatikát (nyelvtant), retorikát (szónoklattant), dialektikát, aritmetikát (számant), geometriát (mértant), asztronómiát (csillagászatot) és zenét. (...) Egyesek aztán latinul tanulhattak a nyugat-európai egyetemeken is, mégpedig Párizsban, Heidelbergben, és egy rövid ideig Pécsen is, ahol 1637-ben I. (Nagy) Lajos alapított egyetemet.” (Az idézetek Csicsay Alajos Iskolatörténet című könyvéből valók.)

Majd 1530-at követően az egész Európában terjedő reformáció eszméinek hatására létrejöttek az anyanyelvi művelődésre törekvő közép- és felsőfokú protestáns kollégiumok (például: Debrecenben, Sárospatakon, Pápán, Nagyenyedben, Pozsonyban stb.) és azoknak falusi és mezővárosi partikulái – más helységben működő fiókskoláik. „Debrecen, Sárospatak és Pápa után 1606-ban Komáromban is megalakult a kollégium. (...) Az iskola – ekkor még állandó otthona nem lévén – a város különböző pontjain működött. Ennek az időszaknak a krónikájához tartozik, hogy 1614-ben itt tanított a bibliafordító és zsoltáráró Szenczi Molnár Albert is.” (Szénássy Zoltán: Rév-Komárom, 57. o.)

A törökkel vívott háborúk s a másfél évszázados hódoltság aztán visszavetették a hazai iskolaügy fejlődését. Az 1777-ben kibocsátott Ratio Educationis (az első állami iskolaügyi szabályzat) rendelte el az iskolák szervezeti és tantervi egységesítését. Kialakul az iskolahálózat. A soknemzetiségű Magyar Királyságban egészen a XIX. század közepéig az oktatás nyelve mind a közép-, mind a felsőfokú oktatásban a latin volt. Az 1848–49-es forradalmat és szabadságharcot követően a reformnemzedék törekvései által nyert polgárjogot a magyar tanítási nyelv, majd az 1867-es osztrák–magyar kiegyezés után áll be változás. Eötvös József, a kiváló író és tudós miniszter valamint követői megalkották a magyar oktatásügyet korszerűsítő törvényeket. Kialakul a

népiskolai hálózat, megnövekszik az egyházi és állami gimnáziumok, reáliskolák és főiskolák száma; megújul a tanító- és tanárképzés. Új egyetemek létesülnek, például: Kolozsvárott, Pozsonyban, Debrecenben.

(folytatjuk)

* Vikár Béla (1858 – 1945) kiváló magyar etnográfus és népdalgyűjtő volt. A fonográffal (hangfelvevő) való népdalgyűjtés kezdeményezője; nemcsak a magyar, hanem az európai folklór történetében is. Példája nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Kodály Zoltán figyelme a népzeneire irányuljon, s népdalgyűjtővé váljon.

Stirber Lajos

Tarics Péter az idei Jókai-díjas

Jókai Mór születésének 184. évfordulója alkalmából került sor február 21-én a Kultúrpalota (Duna Menti Múzeum) dísztermében a – Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület és a budapesti Falvak Kultúrájáért Alapítvány által 2006-ban alapított – Jókai-díj ünnepélyes átadására. A pályázóknak az idén Beöthy Zsolt íróról, irodalomtörténészről – aki ugyan Budán született, de Komáromot tartotta szülővárosának – kellett munkát írniuk.

A jutalmazott tanulmányokat az idén is kézbe vehetik az olvasók; antológiában jelentek meg.

„IGAZI SZÜLŐFÖLDÜNK AZ, AHOL LELKÜNK MEGSZÜLETIK”

Beöthy Zsolt, irodalomtudós, tanár öröksége

Szemelvények Tarics Péter Jókai-díjas értekezéséből

PREAMBULUM

1848. szeptember 4-én született Budán, bölcsője tehát az 1848-49-es magyar forradalomban és szabadságharcban ringatta őt magyarrá. Mindig Komáromot, a szabadságharc hős városát vallotta szülővárosának, mondván: *Igazi szülőföldünk az, ahol lelkünk megszületik*. Egyéves korától ugyanis ebben a városban nevelkedett, ahol olyan szellemi nagyságok mutatnak példát a kortársaknak és az utóknak, mint Jókai Mór, Szinnyi József, Tóth Lőrinc, Péczeli József, Kultsár István, Takáts Sándor, Tuba János, Fölöp Zsigmond, Alapy Gyula, Baranyai József és mások. Igen, *Beöthy Zsoltról* van szó, akinek irodalomtudósi és tanári pályája példaként áll az utókor előtt. Róla szól e tanulmány.

EMBERI ÉS ÍRÓI KÉPE

Beöthy Zsolt emberi és írói képe átfedéseket mutat, s rendkívül gazdag életpasztalettából és szeretetéből adódó üzenete mindmáig magatartásbeli modellként szolgál számunkra. Egyik feljegyzésében a következőképpen vall az élet igazi és hamis értékeiről: *„Igazi csak négy van: a szeretet, a becsület, munka és tehetség, a többi mind hamis és csalóka, elsősorban a rangok és címek.”*

Szíve és lelke mélyéből szerette a magyar nemzetet. Ez a törhetetlen, erős magyar érzés lelkének központi érzése volt, s ez volt harmonizáló érzelmektől összefonódó lelkivilágának alaphangja, vezéreszméje. Ebből adódott minden emberi és szakmai cselekvése.

Beöthy Zsoltot a forradalom éve – 1848 – szülte, nem véletlen tehát, hogy a nagy reformkori elődök hitvallása teljesen összeforrott életével, életművével. Olyan nemzedék tagjaként nőtt fel, amely saját bőrén érezte az elnyomatás, a megpróbáltatás súlyát, de férfias daccal, komoly és lelkes hazafias érzéssel viselte mindezt. A nagy elődökhöz hasonlóan Beöthy is felismerte, hogy az elnyomatás idején az irodalomnak komoly szerepe van, s hogy az irodalom a politikai küzdelmek

létfonosságú eszköze és fegyvere, amelyet semmiféle erőszak nem vehet el az irodalmat szeretőktől és művelőktől.

A kiegyezés utáni gazdasági és kulturális fellendülés idején sem a világpolgári, sem pedig a kispolgári életmód vagy eszmeiség nem ragadta meg. A nemzeti felemelkedés és elmélkedés eszközeivel boldogan és büszkén érezte, vallotta és hirdette magyarságát. Nem olcsó hazafiaskodás, nem szűk látókörű elfogultság volt ez, hanem a legemelkedettebb érzés. És jövőbe látó, magyarjövő-tervező gondolkodás. A legkilátástalanabb helyzetben is törhetetlen hittel nézett a nemzet jövője elé.

Egy egész nemzet tanítója volt. Tele volt szorgalommal, költői tüzével, szépérzéssel, írói vénával, művészi fogékonysággal, friss lendülettel, fiatalos lelkesedéssel, de bölcsességgel, gondolkodásának fegyelmezettsége és szónoki készsége is korának kiemelkedő egyéniségévé tette.

AMIT BÚCSÚZÓUL MEGERŐSÍTEK

Beöthy Zsolt maga volt a tiszta forrás. Tiszta irodalmi, tanári, tudósi és emberi forrás. Nélkülözhetetlen szellemi táplálék mindnyájunk számára. Szent hite, erős nemzettudata, magyarságszeretete nem hangzatos jelszavakban, hanem tettekben nyilvánult meg.

Életének és munkásságának vezéreszméje az volt, hogy a magyarságnak az értékét a műveltsége adja, műveltségének pedig a magyarsága adja értékét és súlyát. Nagyon szerette a szülőföldjét, Komáromot, erről az érzésről így vallott: *„Én mindig Komáromot vallottam és fogom vallani szülővárosomnak. Igazi szülőföldünk az, ahol lelkünk megszületik: eszmélkedése, érzése, gondolkodása. Az enyim itt született Komáromban, e városnak az ősi magyarságban egybeolvadt társadalma, az idegen uralom alatt izzó nemzeti érzése és dicső magyar kultúrhagyományai körében. Jóformán az életemnek, az én egész kis pályámnak irányát is Komáromnak ez a levegője határozta meg.”*

Ez már több mint felháborító

A „Mikolaj sem tud ragozni” című Új Szó-információ margójára

A jelzett írás az Új Szó 2009. április 15-i számában jelent meg. Annak a módszertani segédanyagnak a lényegét ismerteti, amelyet az oktatási minisztérium utasítására kaptak meg óvodáink.

A módszertani levél az államnyelv elsajátításához a nemzetiségi kisebbségek nyelvén oktató óvodákban c. útmutatás lényege, hogy a korábbi gyakorlattól eltérően, amely napi 20 perces szlovák nyelvi foglalkozást jelentett, most az óvónő a gyermekekkel bármikor folyékonyan átválthat az anyanyelvű kommunikációról az államnyelvű kommunikációra és fordítva. Indoklás: „a kétnyelvűség pozitívan hat a gyermek intellektuális fejlődésére és gazdagítja mentális fejlődését.” Hadd siessék – pedagógusként, szülőként, nagyszülőként – tapasztalataim, tanulmányaim alapján – az idézett indoklást az (óvodás korosztályra vonatkoztatva) elsőtől az utolsó betűjéig szemenszedett hazugságnak minősíteni. A dokumentum – magyarfóbiában szenvedő, szánszólomra méltó – kiagyalói előtt most is egy cél lebeg: megtévesztetni az ifjú szülőket és pedagógusokat; felgyorsítani asszimilációikat. Az „útmutatás” egy újabb, az eddigieknél is galádabb támadás abban a harcban, amely a Szlovákiában magyar nyelven oktató-nevelő intézmények ellen évtizedek óta folyik, és napjainkra egyre keményebbé vált. Állításom bizonyítékául lássunk néhányat a tények közül: „*Učebný predmet slovenský jazyk a literatúra sa zaraďuje medzi špecifické predmety v školách s vyučovacím jazykom maďarským.*” Magyarul: a szlovák nyelv és irodalom tantárgy a magyar tanítási nyelvű alapiskolában a speciális tantárgyak közé sorolandó. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a Szlovák Köztársaság Iskolaiügyi Minisztériuma által iskoláink számára kiadott tanterv nem engedélyezi a szlovák nyelvet idegen nyelvként tanítani. Hivatalos indoklása a következő: „A tanulók ismereteire, készségeire és szokásaira irányuló követelményrendszer a tantárgy idegen nyelvektől való eltérő funkciójára van tekintettel.” Az idézett indoklás alapján a szlovák nyelv ún. speciális tantárgyként való tanításának megvan az „eredménye”: gyerekeink többsége, elhagyva az iskolát nem igazán jól beszél szlovákul. Csakhogy napnál világosabb: az ilyen módon való nyelvoktatásnak nem is lehet más eredménye; célja az, hogy állandóan azt lehessen szajkózni, arra lehessen mutozni, hogy a magyar gyerekek nem tudnak szlovákul. A sorozatos támadások – a 2008-as monitor által a tanulók szlovák nyelvtudásának, a magyar és a szlovák iskolákban azonos feladatokkal való mérése; az új iskolatörvény és tartalmi reform által a magyar nyelv és irodalom tantárgy óraszámának csökkentése; a tankönyvgondok (honismeret, a magyar történelem); s most az óvodatéma – mind azonos célt szolgálnak: kisebbségi létünk folyamatos zaklatását. Hogy gyermekeinkbe bizonytalanságot oltsanak, szüleikben félelmet keltsenek, a közvéleményben pedig kételyeket váltsanak ki a magyar tanítási nyelvű tanintézmények létjogosultsága iránt. Így mennél többeket megtévesztve, minél több magyar gyermeket írássanak a szülők szlovák tananyelvű óvodába, iskolába.

Visszatérve az ominózus óvodai útmutatóhoz, annak galád voltát – megszagatva a gyökereket, az identitástudat kialakulását csírájában elfojtani – bizonyítandó, hadd érveljek Kodály Zoltánnak, számomra minden idők legjelesebb magyar nevelőjének néhány tanításával: „A nemzetnevelés

már az óvodában kezdődik, (...) az óvoda nemzetnevelő hivatása: a tudatalatti magyarság alapköveit lerakni. (...) Az alapkövek közül három emelkedik ki: a beszéd, az ének, a mozdulat. (...) A zene és testmozgás szerves kapcsolata: énekes játék a szabad ég alatt, ősidők óta a gyermek életének legfőbb öröme (...), aki nem játszott a gyermekkorában a játékokat, annyival is kevésbé magyar.” Továbbá: én abban is Kodály Zoltánnak hiszek, hogy a gyermeket „nem volna szabad anyanyelvén kívül más nyelvre tanítani, mielőtt azt tudatosan nem bírja, tehát tízéves kora előtt. A többnyelvű gyermek végül egyiket sem tudja igazán.” Nekünk, kisebbségben élőknek nem kell túl messzire mennünk, hogy Kodály igazáról meggyőződünk. A „közegnek” – horcsicásos, tocsenásos, preukázos, kontrolára járó, zsuvis stb. világunknak –, amelyben élünk, az anyanyelven történő művelődés háttérbe szorulásának, sajnos, már lépten nyomon érezhető a hatása: egyre fogyatékosabb anyanyelvtudásunk és nemzeti tudatunk.

Vessünk gátat: ne hagyjuk „a templomot s az iskolát” és az óvodát se! Tudatosítsa minden szülő: a gyermeket idegen nevelési vagy tanítási nyelvű intézetbe kényszeríteni, megtagadni tőle a mindenkinek kijáró alapvető emberi jogokat: a természetes fejlődés, az anyanyelven való tanulás és művelődés jogát: kifejezetten bűn! Mindezek mellett számomra is természetes, hogy a „kisebbségi” – már csak önbecsülése miatt is – tanulja és majd felnőtt korára ismerje a többség nyelvét. De! Azt is tudatosítani kell, hogy gyermekeink sikeres életútját eddig sem, az Európai Unióba lépésünk óta pedig végképp nem – a szlovák nyelv ilyen vagy olyan szinten való tudása, hanem – mint az Comenius óta köztudott, – csakis az anyanyelven elsajátítható naprakész alapos tudás határozza meg. Tehát: az idegen nyelveknek – ideértve a szlovákot is – elsajátíttatása nem az óvoda, hanem az iskola feladata!

Köztudott az a sajnálatos tény is, hogy a szlovákiai magyar kisebbség jelentős arányban (az országos átlag 23%) szlovák tannyelvű iskolába járattja gyermekét. Teszik ezt azok, akik vélt vagy valós sérelmeik miatt – főként félelemből meg önsajnálattól (amit gyakran összetévesztenek gyermekük féltésével) a nagyobb darab „kenyér” vagy a karrier reményében ide-oda csapódnak; gyökeret, hitet veszítve sodródni. Már maguk sem tudják, hová tartoznak! Ők azok, akikre sem okos, sem szép szóval nem lehet hatni. Talajt veszítve lábuk alól csak annak hisznek, amit megélnék. Talán ha azt tapasztalnák, hogy az iskoláinkból kikerülő gyerekeink jól bírják a szlovák nyelvet is, visszatérne hitük; maguk pedig „megtérnének”.

Nincs hová hátrálnunk! Itt az ideje, hogy iskolapolitikusaink a „hatalomtól” kiköveteljék, hogy iskoláinkban a szlovák nyelvet szakszerűen, módszeresen idegen nyelvként lehessen oktatni. Olyan feltételeket kell teremteni, hogy gyermekeink évről évre többet tudjanak, biztos szlovák nyelvtudásra tegyenek szert, amely motiválja őket az egy hazában élő többség és más kisebbségek kultúrájának megismerésére; az egymáshoz való közeledésre; erősítse bennünk a bartóki „testvérré válás eszméjét”.

Hiszen Bartók a szlovák népdalok gyűjtése során azt tapasztalta: „A parasztok közt békeesség uralkodik, gyűlölködést csak felsőbb körök árasztanak.”

Stirber Lajos, ny. pedagógus

Az alma mater ma...**Anyanyelvi sikerek a Selye János Gimnáziumban**

Az idei tavasz számos kiemelkedő teljesítményt hozott a Selye János Gimnázium diákjai és felkészítő tanárai számára anyanyelvi tekintetben is. Országos, illetve határon túli versenyeken kerültek diákjaink a legjobbak közé, amire ez ideig nem volt példa.

Április 16–18. között került sor a szép magyar beszéd hagyományosan Kassán megrendezett versenyének országos döntőjére, melyen **Szabó Anasztázia** első helyen végzett. **Farkas Adrianna** tanárnő diákja a nyolcosztályos gimnázium alsó tagozatának első olyan tanulója, aki országos megméretésben ilyen kiváló eredményt ért el.

Ugyanebben az időpontban a Győrben megrendezett Kazinczy-versenyen **Jókai Ágnes**, 3.C osztályos tanuló Kazinczy-éremmel térhetett haza, a legjobb szöveginterpretációért pedig a zsűri különdíját is elnyerte. Felkészítője szintén **Farkas Adrianna** tanárnő.

Idén első alkalommal vett részt a gimnázium négytagú csapata – **Baranyai Tímea**, **Farkas Beáta**, **Vas Katalin**, **Vicena Anna** – A magyar nyelv változatos világa anyanyelv-használati versenyen, melyet Kárpát-medencei résztvevőkkel Tatabányán rendeztek meg. Diákjaink a verseny győztesei lettek. Felkészítésükben **Fónad Ilona**, **Farkas Adrianna** és **Spátay Adrianna** tanárnők vettek részt.

A Tompa Mihály vers- és prózamondó verseny országos döntőjére április 23–26. között került sor Rimaszombatban.

A középiskolások versmondó kategóriájában **Spátay Adrianna** tanárnő diákja, **Szabó Donáta** győzött, második helyen pedig **Farkas Adrianna** tanárnő diákja, **Horváth Viktória** végzett. Prózamondóink közül a 3. helyezést **Kanyicska Enikő** érte el, felkészítője **Spátay Adrianna** tanárnő volt. Idén másodszor mutatkoztak be lírai színpadok az országos döntőn, itt a **Kocskovics Péter**, **Kustyán Orsolya**, **Jókai Ágnes**, **Szép Gergely** alkotta csapat lett az újonnan bevezetett kategória győztese.

Gimnáziumunk a sok tehetséges szavaló és prózamondó mellett országos győztest avathatott a helyesírás vonatkozásában is. **Vas Kata** második tanulóink az Implom József helyesírási verseny országos győztese lett; tanára: **Farkas Adrianna**. Sajnos, betegség miatt nem vehetett részt a Gyulán megrendezett Kárpát-medencei döntőn, ezért ott **Farkas Beáta** képviselte az iskolát. **Spátay Adrianna** tanárnő diákja is kiválóan szerepelt: a 3. helyezést érte el.

Ahogy a fentiekből kitűnik, a tehetségek felfedezése, csiszolása, a néha órákig elnyúló próbák, gyakorlások meghozták az eredményt. Van tehát jövője nyelvünk művelésének, a fiatal tehetségek kibontakozásának, s ahogy az anyanyelvi legrangosabb versenyeken való eredményeink is mutatják, ott vagyunk és ott lehetünk a legjobbak között.

Kovács Orsolya (4.C)

Mégiscsak beérnek munkánk gyümölcsei

Olvasom kéziratban Kovács Orsolya fenti beszámolóját a Selye János Gimnázium tanulóinak az elmúlt tanévben elért – a különféle országos és nemzetközi nyelvi versenyeken aratott – sikereiről. Kassa, Győr, Tatabánya, Rimaszombat, Gyula... A szép magyar beszéd, a vers- és prózamondás, a magyar helyesírás versenyek... Első helyezések, Kazinczy-érem (Győr), de a 2. és a 3. helyezés is szép győzelemnek számít... Ritka eset persze, hogy egyetlen iskola ennyi elismerést „gyűjtsön be” egy év alatt. De azért néhány helyezést jutott más iskoláknak is.

Hogy ide miért került ennyi? Arra talán az lehet a válasz, hogy volt, aki lelkiismeretesen törődjön a diákok felkészítésével. Ezt a kérdést Kovács Orsolya is kiemelten kezeli: felsorolja a győztesek mellett a felkészítő tanárok neveit is: **Farkas Adrianna**, **Spátay Adrianna**, **Fónad Ilona**... Igen, e

nevek viselőivel gyakran találkoztam annak idején Kassán is, az országos döntőn, s egyikükkel ma is rendszeresen találkozom a Kazinczy-versenyeken Győrben. Annak megkülön is örülök, hogy mindhárman a Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Kara magyar nyelvi és irodalmi tanszékének a hallgatói voltak egykor – s nekem kedves tanítványaim. Ennek ellenére talán nem veszi a tisztelt olvasó illetlenségnek, ha őket, hármukat – most közelebről is látva munkájukat – példaként állítom a többi középiskola magyartanárai elé azzal a biztatással: a kitartó munkának előbb-utóbb meglesz az eredménye; de ha csupán anyanyelvünknek lesz is haszna ezekből az eredményekből, már akkor sem volt hiábavaló a fáradozásuk.

Jakab István
nyug. egyetemi docens

Iskolánk irodalmi sikere

Idén iskolánk magyar nyelv és irodalom tanításának történetében egyedülálló siker született: **Szabó Orsolya 3.B** osztályos diáklányunk megnyerte az évenként rendezett **Móra Ferenc novellaíró és -elemző győri** versenyt.

A megméretésre a Kárpát-medence magyarok lakta országaiból, ill. Magyarországról neveztek be diákok. Az első forduló a novellaelemzés – idén **Gelléri Andor Endre** egyik írását kapták a versenyzők feladatul. A majdnem százfős csapatból a zsűri szerint a legjobbnak bizonyult 15 diák került a második fordulóba, ahol egy adott témáról kellett novellát írniuk meghatározott idő alatt. Ezután minden ver-

senyző saját maga olvasta fel művét.

Ez az igen színvonalas, Magyarországon komoly rendezvénynek számító verseny bizonyos egyetemi és főiskolai felvételnél pontszámot is jelent, ill. publikációs teret biztosít a fiatal, pályakezdő alkotóknak.

Lehet, hogy diáklányunk nem ez irányban folytatja majd tanulmányait, de tehetsége, egyedi íráskészsége az élet minden területén és életének minden időszakában érvényesülhet majd.

Az elért kitűnő eredményhez gratulálunk!

Spátay Adrianna
tanár

Ébredés

Sodródott, miközben tapodtat sem mozdult, némán, bémán kapaszkodva a rúd, aminek hidege kezébe mart. Nem zavarta túlzottan, megszokta, ahogy a napnak ezen szakát, ahogy szinte minden mást is. Kifejezéstelen tekintettel bámult ki az ablakon, ahogy a legtöbben, időnként elszakadva a betonrengeteg egyhangúságától, hogy körbenézzen, az arcokat elemezve. Űgyet sem vetettek rá. Beleszürkült a tömegbe, amely vitte magával, és csak ilyenkor, még élesebben vésődött belé az érzés. Véletlen, semmitmondó, céltalan érintések sora egyre inkább beleégette, azért is, mert tudta, amint kiszáll a buszból, többé senki sem néz rá. Fakó volt, mint egy régi kép, amit a falon felejtettek, s lassan annyira elkopott már, hogy aki észre is vette, az sem volt biztos benne, mit lát, mit kellene látnia. Csak függött magának egy szögön, s minden nappal halványodott.

Kezdett eltűnni. Néha már úgy érezte, nincs is súlya, s testétől elszakadt lelkét magába szívja valami más. Félúton, az úttest közepén megtorpant, ahogy átfutott az eszén, hogy az autók akadály nélkül hajtának át rajta. Aztán mégis továbbment, lassan, rövid, határozatlan ütemű léptekkel. Gondolatai játszottak vele – észrevétlen élt e világban, s gyakran csendben, vágyódva figyelt mindent, de főleg az embereket. Ha ő nézett valakire, nem feszélyezte, ha megszólalt, alig hallották... Tenger ideje maradt, s míg más folyton rohant, ő sosem sietett.

S mégis, ezt a tengert odaadta volna egyetlen szóért.

Sosem volt túl közkedvelt – se okos, se szép, se kivételesen tehetséges, egyszerűen hétköznapi volt. Nem szerették, de nem is utálták, egyáltalán, elnéztek felette, vagy vállalt vontak. Jelleme csak annyira lázadó, amennyire kényelmes, és csupán annyira találékony, hogy ne váljon fárasztóvá. Semmivel sem vonta magára a figyelmet, a sokasághoz egy kis méretű, színtelen foltot tett, ha belevegült. Élt, helyesebben, létezett. Volt, valahol egy kis adag ember tudatának legmélyén. S megszokta ezt is, fájdalmával együtt, változtatás helyett elfogadva tényként a róla mások által alkotott képet. Nem érdekelte túlzottan ez a világ, rab volt. Rabja egy másíknak.

Az utca kövezetének lapjait számolta sáros cipőorrai alatt, pontosan tudva, mennyi van még hazáig. A kulcs mindig ugyanazon a helyen, naponta ugyanúgy siklik a zárba, a lift örök monoton hangja, nyekkenései... Ezek az apró hangok kezdték magához téríteni, egyre éberebb lett, dacára fáradtságának. Ahogy belépett, megkönnyebbülten becsapta maga mögött az ajtót, majd lerúgta lábbelijét, kabátját a fogashoz vágta. Épp csak lélegzetvételnél idős engedélyezett magának, mielőtt szobájába lépett volna, tekintetével azonnal őt keresve. Elterült az ágyon, lehuny szemmel idézve maga elé az előbb látott, alkonyi fényben fürdő képet. Sötétedett, az árnyak nyúltak és gyülekeztek, s velük együtt érkezett ő is. Az élete. Az álmait hozó. Minden éjjel eljött, ahogy most is, és érezte, hogyan távolodik a való-part egyre messzebbre és messzebbre. Nem tudta volna megmondani, valós-e egyáltalán, de ahogy megült a párkányon, sosem látta tisztán körvonalait, mindig elmosódott volt. Kis ideig tévovázott, mielőtt berepült volna, hangtalan. Sötét tollai kékesen csillantak meg, ahogy átölelte, puhán körbefonva az ében, súlytalan tömeggel, elnyelve hangokat, teret és időt.

S ilyenkor mosolygott. Feltárták előtte a kaput, ame-

lyen keresztül menekülhetett. A titokzatos, mások elől elzárt világ befogadta, kiemelve magányából. Olyan volt, mint egy tollpihe, a szél kedve szerint játszott vele, de nem bánta, az utazás szépsége feledtetett vele minden mást. Könnyűnek érezte magát, egyetlen gazdátlan, szabad, örökkön változó érzéssé lett, ahogy előbb magasan szállt, majd lassan hirtázva ereszkedett, végül földet ért. Minden éjjel felvette valaki – a szél szerető kezei vagy emberiek, madarak vitték magukkal, víz hátán úszott. Volt fészekdarab és dísz, játék és ékszer, porral hányódó szemét és féltett kincs egyaránt.

Gyermek jött érte. Érezte abból, ahogy emelte, őszinte örömmel és kíváncsisággal, ahogy karcsú ujjai közt forgatta. A fényben egy szögben felizzottak színei, s ezt észrevéve, tovább pörgették, hogy beleszédült. Aztán a napba néztek rajta keresztül, s végre meglátta a szempárt, melyet keresett. Ég-kék, nevető tükrök, huncutul csillanó fénnel.

És játszottak.

Lett indiántoll és legyeződarab, lomha repülő, nevetésbe fulladó fújásokkal levegőben táncoltatott semmiség, simogatták vele a mosolygós arcot, megint feldobták, rajzoltak hegyével a porba finom, titokzatos, furcsa képeket. S ő boldogan játszott vele, hallgatta a kacagását, becéző szavait, kiáltásait, cinkos üveggolyók és kavicsok kuncogását a dudorodó zsebben. S nevetett vele, halkán, álmában is. Aztán elvesztették egymást, egy időre elragadta a szél, s fáj, de nem sokáig repítette, mert utánakaptak, két kis tenyér közé zárva. Csiklandozta az illat, ahogy óvatosan, kedveskedve simítottak rajta végig. Szeretett volna emberré lenni, hogy mondjon, mondhasson valamit...

De a reggel könnyörtelenül markolta meg, és vitte magával, vissza a valóságba, míg ő szavakkal küszködött, és hiába ellenkezett. Kínlódva nyíltak szemhéjai a fényre, hunyorogva. Nehezen mozdult, de aztán elindult, s gépies megszokása tette helyette dolgát. Nem józanította az arcába zúdított víz, nem érezte az étel ízét sem igazán. Csak kellett... menni kellett, vitte a kényszer és a mindennapok szürke árama. Kulcsörgés...nyekkenések, álmosan felbúgó hang, aztán az üvegajtón túli hangzavar. Kockák lábai alatt, s némi por, amit a szél hurcolt össze. Kilenc... tíz... tizenegy. Megtorpant, hirtelen és ahogy eddig soha, lecövekelt, amint szeme megakadt az apró, jelentéktelen tárgyon. Azonnal arra készítette, hogy lehajoljon, hogy kezét nyújtsa felé, de valaki más megelőzte a mozdulatban. S ahogy felnézett, a fürge balhoz tartozó arcot keresve, ütésként érte a kép – égszín, nevető szemek, mosoly, s az, ahogy ujjai közt körbeforgatta a bagolytollat.

– *Enyém lehet?* – Nem tudta, mit mondhatna; a legtöbb szó, ami nyelvére kívánczolt, csak zavarodott egyvelegbe olvadt, s inkább bólintott. Felegyenesedett, s hátralépett, hogy utat engedjen, ám a lány mosolyával együtt megfordult, és abba az irányba indult, amerre ő is tartott. Nem beszéltek, némán mentek egymás mellett, majd álltak, amíg a buszra vártak. Aztán együtt szálltak fel, és a tülekedésben is egymás mellett maradtak.

– *Olyan...szép.* – Hallotta, ahogy a másik a szabad kezében tartott tollat nézte, csodálattal. Úgy érezte, meg kell szólalnia.

– *Talán pont a tied akart lenni.*

Szabó Orsolya

Az Új születése

Iskolánk egyik negyedik diákjának írásbeli érettségi dolgozata (Közléséhez a szerző hozzájárult.)

Már betöltöttem a tizenkettedik életévemet, de az is lehet, hogy még néhány nap hiányzott. Ekkor történt meg először, hogy érzelmek művet váltsanak ki belőlem. (A fordítottjára, vagyis arra, hogy művekre érzelmekkel reagáltam, már akadt példa szép számmal.) Egyetlen – vetélytárs nélkül természetesen a legjobb – barátnőm egy ideje, úgy egy éve talán már próbálgatta a versfabrikálást, vagy ahogy akkor neveztük pökhendien: a költést. Sem ebben, sem másban nem akartam, de nem is mertem riválisává lenni, bár őszintén megvallva, talán az ő hatása is közrejátszott e komoly, utamat hosszú évekre, talán egy életre meghatározó művészeti élményben. Szerepet vállalhatott még a bennem tudattalanul lappangó szorongás és búskomorság, mint ahogy a – szintén nem tudatos – vágy, hogy alkossak valami maradandót, szépet, különlegeset. Nem tudom már, és úgy hiszem, akkor még ennyire se tudtam volna az engem észrevétlenül, mégis határozottan hajtó erőt összetevőire bontani.

Szép, tavasz végi nap volt, a kora délutáni fénysugarak az osztályterembe tűztek. Szünetre csengettek, és Marianna, nem is tudom, miért, nem volt velem. Bizonyosan mással beszélgetett, hiszen neki velem ellentétben több barátja is akadt. Tulajdonképp nem volt dolgom, de szükségét éreztem, hogy csináljak valamit, valami fontosat vagy lényegtelent, csak ne kelljen mozdulatlanul ülnöm. A padban és a padon honoló, leginkább az Őskáoszt idéző egyveleggé tenni. Egy könyv, egy füzet, még egy füzet, egy ceruza... hopp, egy papír. Egy fél füzetlap, üresen. Kezembe vettem, és bámultam. Talán a papír vakító, vonaltalan, gyűrődésmentes, szűzies fehérsége érintett meg. A Lehetőség volt maga. Egy fecni, mely önmagában még semmi, de bármi lehet. Azóta már sokat, sokszor írtam, de az üres papírt azóta is áhítattal nézem, mielőtt alkotni kezdenék. Másra nemigen tudom fogni, az égi, isteni ihlet gondolata meg ijesztő. Hirtelen mintha egy dobbanást éreztem volna a fejemben, a mellkasomban, mindenhol. Verset kellene írni, gondoltam. Pedig nem is tudok. Hátha mégis? Biztosan tudok, tudnak mások is. Nem tudok, nem tudok, nem tudok! A fenébe is, nem tudok.

Ültem elgondolkozva, kezemben a szűz papírlap, szívenben az erősödő késztetés, fejemben a makacs tiltakozás. Honnan jön a gondolat, miért, miért akarok én verset írni? Végre határoztam. Legfeljebb összetémem, ha rosszul sikerül. Most már valami írószer is kellene. Tessék, már az első két szó mintha meglelt volna, erre eszembe jut valami gyakorlatias dolog. Hiába, papír van, lelkesedés is akad, valamivel csak le kell írni... Fogtam hát az előbb kezembe került ceruzát, és írni kezdtem. „Elhervadok, hervadt leszek, / Minden vágyam a szeretet.” Elhervadok, hervadt leszek. Nem jó ez így. Mintha egy óvodás írná. Az „elhervadok” szót átfirkáltam, fölírtam: „elfáradok”. (Az, hogy a ceruzám végén radír is van, eszembe se jutott.) „Elfáradok, hervadt leszek, / Minden vágyam a szeretet. / Elhervadok. Hervadt virág, / Hervadt rózsza élek tovább.” Mire újra feleseméltem, már négy sorom is volt.

Ültem, kezemben a papírral, papíron egy versszakkal. Ennyi? Ez semmi. Nem lehet ennyi. De hogyan folytassam? Nem lehet ezt továbbírni. Talán. Talán... Megnéztem még egyszer, és úgy találtam, azért nem lehet folytatni, mert ez kifejezetten egy utolsó versszak. Megfordítottam a lapot.

Meg kell hát írni az elejét. „A kín...” Nem. „A szenvedés...” Nem. „A fájdalom...” Igen. „A fájdalom mögöttem van, / De nem sírok, hozzászoktam.” Nem tudom, hogy jutott ez az eszembe. Hisz akkor nem is fájt a lelkem semmi miatt, semmiért. „Egyszer úgysem bírom tovább...” Érdekes, a rímfaragásnál nem ütköztem akadályba. Még a sorok is maguktól lettek nyolc szótagosak, nem kellett kötőszavakkal, módosítószavakkal toldozgatni-foldozgatni, mint később annyiszor.

Az utolsó – a versben a középső – versszakot szinte már öntudatlanul kapartam le. Ha akkor elvették volna tőlem a papírt, bizonyosan nem tudom elismételni. De az is lehet, hogy lavinaként újra előtörne belőlem, sorról sorra és szóról szóra ugyanúgy, mint először. Mikor már leírtam, ellenőriztem az utolsó versszakokat. Illettek egymásba, nem kellett még egy összekötő negyedik. Elkészültem. Újra hallottam a többieket. Mélyről előtörő sóhaj szakadt fel belőlem. A visszafojtott lélegzetem. Mikor is felejtettem el beszívni, majd kifújni a levegőt? Nem emlékeztem, és nem is érdekelt. Varázslatszerű eseménynek voltam a részese. Az enyém volt, és csakis, csakis az enyém. Csodaélményemnek nem volt tanúja, mások észre sem vettek semmit. Tán azt sem, hogy ott voltam. Kiadtam magamból valamit, amiről azt sem tudtam, hogy bennem volt.

Előttém feküdt a Vers maga, érinteni, bámulni is félve mertem. Csak a címe hiányzott, de az is a helyére került már, mire becsengettek. Tíz perc. Ennyi volt a szünet. Versíró lettem. Egy alig tízperces művészeti élmény, belőlem fakadó csoda is meg tudta örökre változtatni az életem folyását.

Barátnőm az óra kezdetekor visszaült a helyére, mellém. Reszkettem a lelkesedéstől. Ezt neki is meg kell tudnia! Verset írtam, csodát tettem!

– Marianna – sügtam az izgalomtól berekedve –, van egy titkom!

– Titkod? – fordult felém egész felsőtestével. Imádtam a titkokat.

– Írtam ... khmm, izé... írtam egy verset!

– Mutasd!

Megmutattam neki. Akárhogy is szerette volna, nem tudta kibetűzni az egyébként sem kalligrafikus szépségű, versírás közben macskakaparássá torzult kézírásomat, hát remegő, el-elcsukló hangon felolvastam neki.

A fájdalom

*A fájdalom mögöttem van,
de nem sírok, hozzászoktam.
Egyszer én sem bírom tovább,
elmegyek a halálom át.*

*Látok szépeket és jókat,
elfelejtem fájdalmamat.
Egyvalamit mégsem lelek:
boldogságot, szeretetet.*

*Elfáradok, hervadt leszek,
minden vágyam a szeretet.
Elhervadok, hervadt virág,
hervadt rózsza élek tovább*

– Nahát! Ez... szép – ennyit mondott Marianna legelső, talán kissé kezdetleges zsenéjre. Azután tanári felszólításra mindketten bekapcsolódtunk az óra menetébe.

Mázik Orsolya

Földrajzversenyek

Ahogy az előző években is mindig, álljon itt most is a beszámoló iskolánk, a komáromi Selye János Gimnázium földrajzsikereiről. Ismét eltelt egy év, és az iskola geográfiát kedvelő diákjai újból megmérették tudásukat. A nyári szünetben hazahozták a Kárpát-medence nemzetközi földrajzverseny **1. (Kovács Orsolya)** és **3. helyezését (Baranyai Tímea)**. Márciusban három első helyezéssel is gazdagodott az iskola! Aranyosmaróton (Zlaté Moravce) az országos geográfiaolimpia kerületi döntőjét rendezték meg, melyre gimnáziumunk két tanulója készítette el pályamunkáját, mégpedig szlovák nyelven. **Lovász Péter** a *Nemzetközi konfliktusok az ivóvízkészletről* című témát dolgozta fel, **Farsang István** pedig a *Szlovák Karszt Nemzeti Park geomorfológiai alakzatairól és biológiai környezetének geofaktorairól* állította össze beszámolóját. Az igényes pályamunkák szóbeli megvédése és a prezentáció után írásbeli feladatlapok megoldása következett az éppen aktuális gimnáziumi tananyagból. Az ógyallai Lovász Péter a C, rimaszombati diákunk, Farsang István pedig a D kategória győzteseként utasította maga mögé a többi versenyzőt, elnyerve ezzel az országos fordulón való részvétel jogát. **A 2008–2009. évi országos döntőt** szinte idillikus, de mindenképpen történelmi környezetben, **Sztrecsnó** várának tövében rendezték meg a szervezők. Fiaink tavalyi ígéretükhöz híven nagyon elszántak voltak, s mindenképpen javítani akartak akkori szép eredményükön. „Az ígéret szép szó...”, nos nekik sikerült megtartani! **Lovász Péter 5. helyezettje lett kategóriájának, mindössze 3 ponttal elmaradva a dobogó 2. fokától.** Farsang Pisti pedig iskolánk eddigi legjobb eredményét (amely szintén a sajátja tavalyról) megjavítva országos **2. lett, egyetlen ponttal a győztes mögött!**

Szintén márciusban került sor Tolna megye székhelyén, **Szekszárdon a 15. Kőrösi Csoma Sándor nemzetközi földrajzverseny döntőjére**, melynek témája ezúttal Len-

gyelország volt. A 78 beérkezett pályamunka közül a legjobb 25 közé hatból öt „selyés” is bekerült, viszont meghívót a versenyszabályzat alapján egy iskolából csak maximum két diák kaphat. Iskolánkat **Morávek Bence** újoncként, **Kovács Orsolya** viszont már tapasztalt versenyzőként képviselte. Földrajzi, kultúrtörténeti, gasztronómiai, sportbeli és irodalmi felkészültségüket egyaránt próbára teheték az írásbeli és szóbeli fordulók során. **Bence a 16. helyet** szerezte meg, **Orsolya** pedig tavalyi győzelmét megvédve, idén is a **dobogó legfelső fokára állhatott.** Jutalma egyhetes lengyelországi utazás lesz augusztusban, melyet a **Pécsi Tudományegyetem adjunktusa, a földrajz tanszék vezetője, dr. Gyuricza László** vezet majd.

Köszönöm diákjaimnak a sok munkát, a becsületes hozzáállást, kitartást. Orsolyának pedig a kitűnő érettségi vizsgák után sok sikert kívánok az egyetemi felvételi vizsgákhoz!

Fehér István

földrajztanár, felkészítő

Búcsúnk a diákévektől

Arról kérdeztem végzős diáktársaimat, miként értékeli gimnáziumi éveiket és mit is jelentett számukra ebbe az iskolába járni, részese lenni az évtizedes hagyományoknak. Amilyen különbözőek vagyunk mi magunk, olyan különböző válaszok születtek a fiatal alkotók tollából. (Kovács Orsolya)

Négy év. Talán kimondva sok idő, de ha visszagondolunk, hogy milyen gyorsan eltelt ez a pár év, szinte csak egy hétnek tűnik. Még tisztán emlékszem az első napra, és azóta sok jó és természetesen kevésbé kellemes dolog is történt velünk. Szerencsére az emberi elme legfőképpen a szép emlékeket őrzi meg, ezért biztosan állíthatom, hogy amint ez iskolaév végén végleg kilépek a gimnázium kapuján, egyre növekvő szeretettel fogok emlékezni az osztálytársaimmal és tanáraimmal itt eltöltött évekre.

Örülök, hogy ebben a gimnáziumban végzem középiskolai tanulmányaimat, mert olyan osztályközösségben töltöttem és töltöm még ma is ezt a hosszú időt, amelyet ideérkezésemkor remélni sem mertem. Tanáraimnak is örvendhetek, akik nemcsak minden erejükkel azon dolgoznak, hogy az itt tanulókat kellőképpen felkészítsék további tanulmányaikra, hanem az

erkölcsi és lelki nevelésre is nagy gondot fordítanak, ami számomra talán még fontosabb.

Borka Anett (4.B)

Sokszor a pokolba kívántuk, máskor rajongva szeretünk. Kaptunk itt hideget-meleget, dicséretet, megrovást. Szereztünk barátokat, kedves ismerősöket. Megismertük egymás jó és rossz oldalát – ezt adta nekünk az itt eltöltött négy év. Példaképekre leltünk, kvízműsorokba illő tudást halmoztunk fel, és látóköreink is táguult tanárainknak köszönhetően. Rábredtünk, mi is vonz bennünket igazán, mit is jelentünk egymás számára. A lelkünk mélyén ugyan érezzük, hogy már nem tart soká, de az eszünk harcol a felismerés ellen. Nem akarjuk belátni, hogy az ÉLETtől már csak néhány hét választ el minket. Egyvalami azonban megnyugtató tudattal tölti el búcsúzásra készülő szívünket: megfelelő útravalót kaptunk nagyszerű emberektől, amellyel minden bizonnyal megálljuk majd helyünket. Köszönjük, Selye János Gimnázium!

Kovács Teodóra (4.C)

Jakabné Szabó Erzsébet fényképalbumából – 1954–1957

1. A 14-es szoba lakói: Szabó Erzsébet, Székely Lenke **V**, Csókás Magdolna, Fekete Izabella, Tóth Erzsébet, Pongrácz Mária **V**, Lajos Katalin (felső sor balról), Czirók Erzsébet, Pivoda Valéria, Csicsay Ilona **V**
2. A Marianum kertjében: Székely Lenke **V**, Siposs János, Czirók Erzsébet, Világi Éva, Szabó Erzsébet
3. Ugyanott: Csicsay Ilona **V**, Czirók Erzsébet, Székely Lenke **V**, Szabó Erzsébet, Pivoda Valéria
4. Emeleti szobánk ablakában ülünk: Horony Jozefína, Szabó Erzsébet, Pongrácz Mária **V**
5. Nyári munkán a zsitvaföldemesi szövetkezetben (1956. július 22.): Lajos Katalin, Farkas Márta, Magyar Mária, Székely Lenke **V**, Markovics Mária, Szabó Erzsébet
6. Röplabdamerkőzés a helybeliakkal: Takács Zsuzsanna és Szabó Erzsébet

Komáromi Öregdiák – Hírlevél. Kiadja a Komáromi Magyar Gimnázium Öregdiákjainak és Tanárainak Baráti Köre. Belső használatra. A kiadásért felel: Dr. Bastrnák Ferenc.

A szerkesztőbizottság tagjai: Jakabné Lelkes Ilona, Oláh Imre, Stirber Lajos, Szabóné Marosi Ilona, dr. Viola Pál.
Munkatársak: Fehérné Kürthy Erzsébet, Kovács György, Bartal Mária, Béres János
Tördelőszerkesztő: Lovász Gabriella. Nyomta a Komáromi Nyomda Kft. E-levelcím: jarnipot@gymhskn.edu.sk